ULVSHALE DIGELAG

VÆSENTLIGHEDSVURDERING AF MIDLERTIDIG BEREDSKABS-LØSNING VED ULVSHALE

ADRESSE COWI A/S
Parallelvej 2
2800 Kongens Lyngby

TLF +45 56 40 00 00
FAX +45 56 40 99 99
WWW cowi.dk

INDHOLD

1 Sammenfatning 1

2 Indledning og projektbeskrivelse 2

3 Lovgrundlag 4
3.1 Forvaltning af EU´s habitatdirektiv 4

4 Natura 2000 5
4.1 Forventede påvirkninger 5

5 Natura 2000-væsentlighedsvurdering 6
5.1 Dokumentationsgrundlag 6

6 Vurdering for N168: Havet ved Præstø Fjord og Grønsund 8

7 Konklusion for Natura 2000-væsentlighedsvurdering 12

8 References 13

1 Sammenfatning

COWI har foretaget en væsentlighedsvurdering af en midlertidig beredskabsløsning bestående af muligheden for at der, i tilfælde af et stormflodsvarsel, kan placeres Big bags med sand som midlertidig afværgeforanstaltning langs den del af diget ud for Ulvshale som er mest sårbar for erodering. Førnævnte kystområde er en del af Natura 2000-området Natura 2000-område nr. 168, ”Havet og kysten

PROJEKTNR.	DOKUMENTNR.
A256285	A256285-TN-006

VERSION	UDGIVELSESDATO	BESKRIVELSE	UDARBEJDET	KONTROLLERET	GODKENDT
1.0	17/10-25	For kommentering	NIOT	TEHS	MHHH
2.0	20/10-25	Sammenfatning tilføjet.	NIOT	MHHH	MHHH
3.0	22/10-25	Løsning justeret	PFKL/NIOT	TEHS/MHHH	MHHH

mellem Præstø Fjord og Grønsund". N168 består af habitatområde H147, fuglebeskyttelsesområderne F84 Ulvsund, Grønsund og Fanefjord, og F89 Præstø Fjord, Ulvshale, Nyord og Jungshoved Nord.

Der er i væsentlighedsvurderingen vurderet på de mulige påvirkninger som placeringen af Big bags med sand på diget, kan have på Natura 2000-området, herunder områdernes målsætninger samt habitatarter og -naturtyper på udpegningsgrundlagene.

Vurderingen konkluderer, at der ikke vil forekomme en væsentlig påvirkning af habitatarter- eller naturtyper inden for Natura 2000-området og at projektet ikke er i strid med Natura 2000-områdets bevaringsmålsætninger.

2 Indledning og projektbeskrivelse

Under stormfloden den 20.-21. oktober 2023 blev kysten ved Ulvshale-Fællesskov særlig hårdt ramt. Den forhøjede vandstand samt øgede bølgepåvirkning påvirkede store dele af områdets diger og klitrækker. Kystbeskyttelsen er i dag endnu ikke helt genopbygget, og området er dermed særligt sårbart, hvis det skulle blive udsat for lignende forhold i den kommende stormflodssæson, vinteren 2025-26.

Der påtænkes derfor at placere 1000-liters Big bags fyldt med sand svarende til hjemmehørende sandkvalitet langs diget på den havværts side af digekronen ved varsel om stormflod. Denne midlertidige afværgeforanstaltning forventes relativt hurtigt at kunne opsættes og bidrage til at beskytte kysten i tilfælde af stormflod. Løsningen er midlertidig, hvilket forudsætter at de fyldte sandsække senest 1 uge efter en stormflodshændelse fjernes fra stranden igen og køres tilbage i depot.

Konkret omfatter projektet etablering af:

- Midlertidig placering af Big bags i et Natura 2000-område som afværgeforanstaltning ved stormflodsvarsel.

Det primære fokusområde for denne løsning strækker sig fra station 2125 i vest til station 1465 i øst på havværts side af digekronen langs Ulvshalevej og vil herefter blive refereret til som ” Beredskab langs Ulvshalevej”, se Figur 2-1.

Figur 2-1 Den nordvestlige del af stranden. Området der vil kræve midlertidige afværgeforanstaltninger ved en stormflodshændelse, befinder sig mellem st. 2125 og 1465.

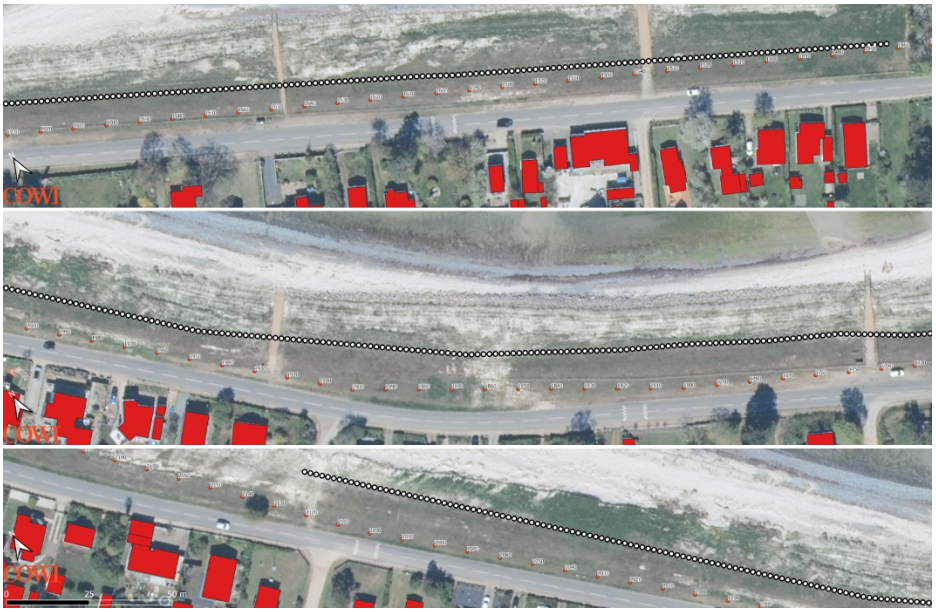

Figur 2-2 Placering af sandsække.

3 Lovgrundlag

3.1 Forvaltning af EU´s habitatdirektiv

Natura 2000-områder udgør en række beskyttede naturområder i Europa, som er udpeget i henhold til EU's fuglebeskyttelses- og habitatdirektiver[1]. Habitatdirektivet er i dansk ret blandt andet implementeret i habitatbekendtgørelsen[2] og planhabitatbekendtgørelsen[3] og de to bekendtgørelser fastsætter blandt andet kravene til myndighedernes sagsbehandling, når internationale naturbeskyttelsesområder eller beskyttede arter potentielt kan blive påvirket ved planer eller konkrete projekter. Bekendtgørelserne implementerer de dele af habitatdirektivet, der vedrører beskyttelse af Natura 2000-områder og en række strengt beskyttede arter – de såkaldte bilag IV-arter. De internationale naturbeskyttelsesområder er en samlebetegnelse for habitatområder og fuglebeskyttelsesområder, der tilsammen udgør Natura 2000-områderne samt Ramsarområder. Hvert Natura 2000-område består af et eller flere af disse udpegede områder. I Danmark er alle Ramsarområder tillige fuglebeskyttelsesområder.

3.1.1 Proces for Natura 2000-væsentlighedsvurdering.

Planer og projekter skal underkastes en screening (en væsentlighedsvurdering) for at vurdere, om de kan påvirke et Natura 2000-områdes bevaringsmålsætninger væsentligt. Vurderingen skal også inddrage, om planen eller projektet i sammenhæng med andre planer og projekter kan påvirke Natura 2000-området væsentligt. Forsigtighedsprincippet anvendes ved en sådan vurdering. Hvis det vurderes, at en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områdets bevaringsmålsætning kan udelukkes, vil myndighederne kunne viderebehandle sagen efter anden relevant lovgivning.

Væsentlighedsvurderingen udarbejdes på baggrund af konkrete oplysninger om projektet samt besigtigelser af de relevante kortlagte naturtyper eller levesteder for arter på udpegningsgrundlagene.

3.1.2 Habitatdirektivet

EU habitatdirektivet fra 1992 har til formål at fremme biodiversiteten i medlemslandene ved at definere en fælles ramme for beskyttelsen af naturtyper og arter, der er opført på direktivets bilag I (naturtyper) og bilag II (dyre-og plantearter).

Dette sker hovedsageligt gennem udpegning af særlige beskyttelsesområder, habitatområderne. I habitatområderne skal der sikres eller genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de arter eller naturtyper, som området er udpeget for (udpegningsgrundlaget).

---

[1] Rådets direktiv 92/43/EØF om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter med senere ændringer) og Rådets direktiv 2009/147 om beskyttelse af vilde fugle

[2] BEK nr 1098 af 21/08/2023 – Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

[3] BEK nr. 1383 af 26/11/2016 - Bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter

Habitatdirektivet stiller ikke kun krav om udpegning af særlige bevaringsområder for naturtyper på bilag I og dyre- og plantearter på bilag II, men også om, at medlemslandene skal træffe de nødvendige foranstaltninger til at indføre en streng beskyttelsesordning i det naturlige udbredelsesområde for de dyre- og plantearter, der er nævnt i direktivets bilag IV.

3.1.3 Miljømålsloven

Miljømålsloven[4] fastsætter rammerne for planlægning inden for de udpegede internationale naturbeskyttelsesområder.

Det er i miljømålsloven bestemt, at staten skal udarbejde Natura 2000-basisanalyser og tilhørende planer. Det er i disse planer, at Natura 2000-områdernes bevaringsmålsætninger er fastlagt.

4 Natura 2000

Projektområdet er beliggende i Natura 2000-område nr. 168, *"Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund"*. N168 består af habitatområde H147, fuglebeskyttelsesområderne F84 Ulvsund, Grønsund og Fanefjord, og F89 Præstø Fjord, Ulvshale, Nyord og Jungshoved Nord. Ligeledes består projektområdet af RAMSAR område nr. 22.

4.1 Forventede påvirkninger

› Påvirkning af naturtyper

I forbindelse placering af Big bags på den havværts del af diget ved et stormflodsvarsel kan der ske påvirkning af habitatnaturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for N168 hvorved hvor der kan ske en lokal og midlertidig forringelse af naturtilstanden, samt af den flora og fauna der er tilknyttet naturtyperne. Anlægsfasen vil bestå af en kort midlertidig placering af Big bags på diget som fjernes igen umiddelbart efter stormen er ovre, og der vil derfor ikke være en decideret driftsfase. Påvirkningen vil dermed blive vurderet nærmere i forhold til forekomst af terrestriske naturtyper på udpegningsgrundlaget for N168.

› Risiko for individdrab

Der vil i forbindelse med anlægsarbejder ske kørsel med store maskiner indenfor områder med potentielle levesteder for beskyttede arter. Dermed er der risiko for, at individer af disse arter påkøres og derved slås ihjel.

Påvirkningen vil derfor blive vurderet nærmere i forhold til forekomst af arter på udpegningsgrundlaget for N168, samt i forhold til bilag IV-arter.

[4] Lovbekendtgørelse nr. LBK nr. 692 af 26/05/2023 om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (Miljømålsloven).

5 Natura 2000-væsentlighedsvurdering

I dette kapitel vurderes de sandsynlige påvirkninger, ved realiseringen af projektet, af arter og levesteder på udpegningsgrundlagene og bevaringsmålsætningerne for de Natura 2000-områder, der sandsynligvis kan påvirkes som følge af projektet. Væsentlighedsvurderingen bygger på en objektiv konstatering af, om påvirkningerne kan udelukkes som følge af, at projektets forskellige dele virkeliggøres, som de foreligger beskrevet.

Vurderingen bygger også på en række forudsætninger om, hvordan de anlæg, som projektet medfører, forventes gennemført. Disse er:

- Big bags placeres så vidt muligt uden for habitatnaturtyper og § 3-registreret natur, eller på arealer inden for habitatnatur, hvor det efter en konkret vurdering kan godtgøres, at arealerne ikke vil medføre en påvirkning, enten på grund af den korte varighed af påvirkningen, naturtypens dynamiske udbredelse eller lign.

- Big bags som placeres på diget, fjernes igen indenfor en uge efter stormens ophør og køres fyldte tilbage til depot. Går der hul på nogle af de Big bags der er placeret, fordeles indholdet ud på stranden ved Ulvshale, hvor den naturlige sedimenttransport i området vil sørge for at det ikke aflejrer sig uhensigtsmæssigt. For at dette sand ikke påvirker området negativt eller ændrer området, er det vigtigt, at sandet ikke skiller sig ud fra det øvrige ”hjemmehørende” sand på stranden. Det skal altså gå i ét med områdets nuværende sediment både kornstørrelses- og farvemæssigt. For at få en idé om, hvilket sand der skal bruges, er der derfor blevet udført en sigteanalyse af to sedimentprøver fra stranden ved Ulvshale, for at sikre at sandets kornstørrelse og farve er sammenligneligt med det eksisterende sand.

5.1 Dokumentationsgrundlag

Som grundlag for Natura 2000-væsentlighedsvurderingen og vurderingen af bilag IV-arter er der anvendt relevant videnskabelig litteratur samt data fra diverse databaser. Litteratur og databaser er citeret i teksten. Kilderne omfatter, men er ikke begrænset til:

- Arter.dk (Arter.dk, 2025)
- Naturdata (Danmarks Miljøportal, 2025)
- Naturbasen (Naturbasen.dk, 2025)
- MiljøGis (Miljøstyrelsen, 2025)
- Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets bilag IV (Søgaard, B.; Asferg, T., 2007)
- Opdatering af: Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets bilag IV (Kjær, et al., 2023)
- Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 (revideret udgave) for Natura 2000-område nr.168 ”Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund” (Miljøstyrelsen, 2021).

5.1.1 Udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlaget for habitatområde H147 fremgår af nedenstående *Tabel 5-1*

*Tabel 5-1 Oversigt over arter og habitatnaturtyper, som potentielt kan påvirkes af nærværende projekt. I parenteserne står "T" for trækfugl og "Y" for ynglefugl. * angiver, at der er tale om en prioriteret naturtype. Tekst med **fed** skrift angiver, at habitatnaturtypen, arten eller levestedet herfor, findes eller kan formodes at forekomme i nærheden af kyststrækninger hvor Big bags ønskes midlertidigt placeret, og at en påvirkning ikke på forhånd kan udelukkes, ved en realisering af projektet.*

Natura 2000-område N168:	
Fuglebeskyttelsesområde F89	
1 Skarv (TY) 2 Knopsvane (T) 3 Pibesvane (T) 4 Sangsvane (T) 5 Grågås (T) 6 Blisgås (T) 7 Bramgås (T) 8 Spidsand (T) 9 Skeand (T) 10 Pibeand (T) 11 Troldand (T) 12 Hvinand (T) 13 Lille skallesluger (T) 14 Toppet skallesluger (T) 15 Stor skallesluger (T) 16 Havørn (TY)	17 Vandrefalk (T) 18 Plettet rørvagtel (Y) 19 Blishøne (T) 20 Klyde (Y) 21 Hjejle (T) 22 Brushane (Y) 23 Dværgterne (Y) 24 Splitterne (Y) 25 Fjordterne (Y) 26 Havterne (Y) 27 Rovterne (Y) 28 Hedelærke (Y) 29 Rørhøg (Y)
Habitatområde H147	
Naturtyper: Sandbanke (1110) 30 Vadeflade (1140) 31 Lagune* (1150) 32 Bugt (1160) 33 Rev (1170) 34 Strandvold med enårige planter (1210) 35 Strandvold med flerårige planter (1220) 36 Kystklint/klippe (1230) 37 Enårig strandengsvegetation (1310) 38 Strandeng (1330) 39 **Forklit (2110)** 40 **Hvid klit (2120)** 41 **Grå/grøn klit* (2130)** 42 Klithede* (2140) 43 Havtornklit (2160) 44 Skovklit (2180) 45 Klitlavning (2190) 46 Enebærklit* (2250) 47 Søbred med småurter (3130)	70 Arter: 71 Mygblomst (1903) 72 Stor kærguldsmed (1042) 73 Skæv vindelsnegl (1014) 74 Sumpvindelsnegl (1016) 75 Flodlampret (1099) 76 Havlampret (1095) 77 **Stor vandsalamander (1166)** 78 Spættet sæl (1365) 79 Marsvin (1351) 80 Bredøret flagermus (1308)

48	Kransnålalge-sø (3140)	
49	Næringsrig sø (3150)	
50	Brunvandet sø (3160)	
51	Våd hede (4010)	
52	Tør hede (4030)	
53	Enekrat (5130)	
54	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)	
55	Kalkoverdrev* (6210)	
56	Surt overdrev* (6230)	
57	Tidvis våd eng (6410)	
58	Urtebræmme (6430)	
59	Hængesæk (7140)	
60	Tørvelavning (7150)	
61	Avneknippemose* (7210)	
62	Kildevæld* (7220)	
63	Rigkær (7230)	
64	Bøg på mor (9110)	
65	Bøg på muld (9130)	
66	Ege-blandskov (9160)	
67	Vinteregeskov (9170)	
68	Stilkege-krat (9190)	
69	Elle- og askeskov* (91E0)	

5.1.2 Habitatnaturtyper og habitatarter

Habitatnaturtyper

Habitatområde H147, er kortlagt i hele Natura 2000-områdets udbredelse. For de terrestriske habitatnaturtyper vurderes en realisering af projektet i form af midlertidig placering af Big bags på en kyststrækning, samt kørsel med Big bags til og fra kysten på etablerede køreveje ved et eventuelt stormvarsel, potentielt at kunne føre til en midlertidig påvirkning af naturtyperne **forklit (2110), hvid klit (2120) og grå/grøn klit* (2130).** Der er ingen kortlagte habitatvandløb på udpegningsgrundlaget for N168 i nærheden af projektområdet, og da projektområdet ikke er i hydrologisk kontakt med de marine habitatnaturtyper som bugt (1160), vadeflade (1140), lagune*(1150), sandbanke (1110) og rev (1170), vil disse ikke bliver nærmere vurderet.

Habitatarter

For habitatarterne vurderes der på alle arter, der kan forekomme indenfor eller i umiddelbar nærhed til placeringen af Big bags. **Stor vandsalamander** er derfor den eneste relevante art, da de øvrige arter enten forekommer marint eller ikke er tilknyttet området eller naturtypen hvor Big bags ønskes placeret.

6 Vurdering for N168: Havet ved Præstø Fjord og Grønsund

Habitatnaturtyper

Grå/grøn klit*(2130)

Grågrøn klit er på udpegningsgrundlaget for H147 og den nærmeste forekomst af habitatnaturtypen ligger indenfor projektområdet. Habitatnaturtypen karakteriseres som stabile klitter med et mere eller mindre lukket vegetationsdække af urteagtige planter – græsser, urter, mosser eller laver, ofte i mosaik med dværgbuskeområder

(Naturstyrelsen & DMU, 2016). Natura 2000-områdets målsætninger vedrørende grå/grøn klit har høj prioritet, men fri landskabsdannelse og dynamik skal præge langt hovedparten af områdets kyststrækninger. Forekomsten af den grå/grønne klit hvor midlertidige køreveje etableres, samt kyststrækninger hvor Big bags ønskes placeret, er på baggrund af billeder fra før og efter stormen reduceret kraftigt, da den kortlagte forekomst af grå/grøn klit er eroderet væk og nu i højere grad minder om hvid klit (Figur 6-1). Da Big bags kun skal køres ned langs kysten ved et stormflodsvarsel, vil de midlertidige kørevej som skal etableres ikke blive benyttet udenfor et sådant varsel. Hvis der kommer en stormflodshændelse, vil placeringen af Big bags på kyststrækningen være en midlertidig hændelse som i løbet af 2 uger efter hændelsen vil være væk igen. Sandet i Big bags er af samme kornstørrelse som det eksisterende sand, og vil blive spredt som sediment langs kyststrækningen. Da selve sedimenttransporten fra Møns klint og mod nord forbi Ulvshale er enorm vil det sand som kommer fra Big bags blot indgå i den naturlige sedimentspredning og aflejring mod nord. En stormflodshændelse alene vil påvirke grå-grøn klit og placering af Big bags vil være af så midlertidigt en karakter, at det vurderes ikke at kunne påvirke grå-grøn klit væsentligt.
Målsætningen om at "*fri landskabsdannelse og dynamik præger langt hovedparten af områdets kyststrækninger*" modstrides ikke, da projektområdet er en lille del af det samlede område, hvor der i forvejen sker beskyttelse af kysten som følge af det bagvedliggende sommerhusområde.

Figur 6-1 Før- og efterbilleder af habitatnaturtypen grå/grøn klit.

Forklit (2110)

Forklit er på udpegningsgrundlaget for H147 og den nærmeste forekomst af habitatnaturtypen ligger indenfor projektområdet. Habitatnaturtypen forklit udgør de første stadier i dannelse af klitter. Naturtypen består typisk af vindribber, strandvolde, hævede sandflader på den øvre strand eller forklitter ved foden af de høje klitter (Naturstyrelsen & DMU, 2016). Natura 2000-områdets målsætninger vedrørende forklit er, at klitnaturtyper har høj prioritet, men at fri landskabsdannelse og dynamik skal præge langt hovedparten af områdets kyststrækninger. Forklitten er vurderet til før stormfloden i 2023 at være i høj (I) tilstand, med karakteristiske strukturer og kun spredt slid fra færdsel. På nuværende tidspunkt vurderes forklit at være kraftigt reduceret indenfor projektområdet grundet erosion fra stormen (Figur 6-2).

Forklit er en meget dynamisk og cyklisk naturtype, der derfor er modstandsdygtig over for fysiske påvirkninger som f.eks. midlertidig færdsel eller kørsel. Da forklit efter stormen er underrepræsenteret indenfor projektområdet, vurderes der ikke at ske en væsentlig påvirkning af den resterende tilstedeværelse af forklit, eller muligheden for at forklit i fremtiden kan (gen)opstå. På baggrund af at erosion og reduceret forekomst af forklit indenfor projektområdet, samt habitatnaturtypens generelt dynamiske/modstandsdygtige karakter og dens mulighed for igen at kunne forekomme indenfor projektområdet, vurderes habitatnaturtypen ***ikke at blive væsentlig påvirket*** af midlertidig placering af Big bags langs diget.

Målsætningen om at ”*fri landskabsdannelse og dynamik præger langt hovedparten af områdets kyststrækninger*” modstrides ligeledes ikke.

Figur 6-2 Forklit (og hvid klit) ved projektområdet før stormen, hvor der ses en tydelig forskel fra klitstrukturen ned til selve stranden. Den røde cirkel markerer det samme træ, der kan fungere som fixpunkt.

Hvid klit (2120)

Hvid klit er på udpegningsgrundlaget for H147 og den nærmeste forekomst af habitatnaturtypen ligger indenfor projektområdet. Habitatnaturtypen Hvid klit (2120) udgør de yderste rækker af klitter langs kysterne og heraf afledte vandremiler og lignende. De kaldes hvide klitter og danner ofte rækker langs kysten med en typisk bevoksning af hjælme eller marehalm. Fra toppen af klitterne sker der en mindre, konstant sandflugt, og i læsiden aflejres der sandtunger, som gør klitten lys at se på og giver den navnet den hvide klit. (Naturstyrelsen & DMU, 2016). Natura 2000-områdets målsætninger vedrørende hvid klit er, at klitnaturtyper har høj prioritet, men at fri landskabsdannelse og dynamik præger langt hovedparten af områdets kyststrækninger. Den reelle udbredelse af hvid klit er i dag større end den kortlagte, da det via billeder fra før og efter stormen er vurderet, at den kortlagte forekomst af grå/grøn klit er eroderet væk, og nu i højere grad minder om hvid klit. Hvid klit er en meget dynamisk og cyklisk naturtype, der derfor er modstandsdygtig over for fysiske påvirkninger og grundet dens generelt dynamiske/modstandsdygtige karakter og dens mulighed for igen at kunne forekomme indenfor projektområdet vurderes habitatnaturtypen ***ikke at blive væsentlig påvirket*** af I og placering af Bigbags langs diget.

Figur 6-3 Før- og efterbilleder af habitatnaturtypen hvid klit.

Habitatarter

Stor vandsalamander

Arten er registreret ca. 200 meter syd for projektområdet (Miljøministeriet, 2024a) Det vurderes dog, at arten har en udbredelse i området, der er større end hvad registreringerne indikerer. Da projektområdet ikke rummer forekomster af søer eller træbevoksede arealer, ligesom arten ikke er salttolerant, vurderes det ikke at rumme yngle- eller rasteområder for arten. En væsentlig påvirkning af stor vandsalamander ***kan udelukkes*** på baggrund af fraværet af yngle-og rastelokaliteter indenfor projektområdet, hvor der etableres midlertidige kørevej og hvor Big bags ønskes placeret.

7 Konklusion for Natura 2000-væsentlighedsvurdering

Habitatnaturtyper

Projektområdet er beliggende indenfor habitatnaturtyperne grå/grøn klit, forklit og hvid klit der er på udpegningsgrundlaget for H147.

Samlet set kan det konkluderes, at projektet ***ikke medfører en væsentlig påvirkning*** af habitatnaturtyperne grå/grøn klit, forklit og hvid klit, da placering af Big bags er af så midlertidig karakter, at dette ikke vil kunne påvirke Natura 2000-områdets målsætning om klitnaturtyper.

Habitatarter

Stor vandsalamander er på udpegningsgrundlaget for H147

Projektområdet vurderes ikke at udgøre hverken yngle-, raste- eller overvintringsområde for arten, da denne ikke er tilknyttet de arealer som benyttes til opsætning af Big bags ved stormflodsvarsel. Projektet vurderes ikke at påvirke den økologiske funktionalitet af området negativt eller at medføre risiko for individdrab, da arten ikke vurderes at opholde sig her.

Projektet vil i sin helhed derfor ikke hindre områdets målopfyldelse eller påvirke Natura 2000-områdernes integritet.

8 References

Arter.dk. (oktober 2025). *Arter.dk*. Hentet fra Arter.dk: https//arter.dk

COWI. (2024). *Teknisk projektbeskrivelse til genetablering af klitrække.*

Danmarks Miljøportal. (oktober 2025). *Naturdata*. Hentet fra Danmarks Miljøportal: http://naturdata.miljoeportal.dk/speciesSearch

Dansk Ornitologisk Forening. (marts 2024). Hentet fra DOFbasen: https://dofbasen.dk/

Kjær, C., Andrados, L. C., Boel, M., Briggs, L., Christensen, P. K., Damm, N., . . . Wiberg-Larsen, P. (2023). *Opdatering af: Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV.* Aarhus Universitet, DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi.

Miljøministeriet. (marts 2024a). *MiljøGIS til Natura2000*. Hentet fra MiljøGIS: https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=miljoegis-natura2000

Miljøstyrelsen. (2021). *Natura 2000-basisanalyse 2022-2027. Revideret udgave."Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund" der består af habi-tatområde H147, fuglebeskyttelsesområderne F84 Ulvsund, Grønsund og Fanefjord og F89 Præstø Fjord, Ulvshale, Nyord og Jungshoved Nord.* Miljøstyrelsen.

Miljøstyrelsen. (2025). *MiljøGis.*

Naturbasen.dk. (oktober 2025). Hentet fra Naturbasen - Danmarks Nationale Artsportal: https://www.naturbasen.dk/

Naturstyrelsen & DMU. (2016). *Habitatbeskrivelser, årgang 2016. Beskrivelse af danske naturtyper omfattet af habitatdirektivet (NATURA 2000 typer). Habitatbeskrivelser ver. 1.05.*

Skov- og Naturstyrelsen & DMU. (2016). *Habitatbskrivelser, årgang 2016. Beskrivelse af danske naturtyper omfattet af habitatdirektivet (NATURA 2000 typer). Habitatbeskrivelser ver. 1.05.* Skov- og Naturstyrelsen & DMU.

Søgaard, B.; Asferg, T. (2007). *Håndbog om arter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning.* Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet - Faglig rapport fra DMU nr. 635. http://www.dmu.dk/Pub/FR635.pdf.